EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 14.6.2023.
COM(2023) 303 final

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Održivo ribarstvo u Uniji: trenutačno stanje i smjernice za 2024.

{SWD(2023) 172 final}

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Održivo ribarstvo u Uniji: trenutačno stanje i smjernice za 2024.

1. UVOD

U ovoj Komunikaciji iznose se dodatne pojedinosti o stanju europskog ribarstva praćenog 2022. te se navode Komisijini prijedlozi i savjetovanja s trećim zemljama o ribolovnim mogućnostima za 2024. Cilj je povećati otpornost ribara, pojačati oporavak stokova prema razini najvišeg održivog prinosa (MSY) i zadržati zdrave stokove na razini MSY-ja.

Sad je mnogo manje prelovljenih ribljih stokova, a ribari ostvaruju socioekonomske koristi od određenih stokova koji se već neko vrijeme održavaju na zdravijoj razini. Međutim, visoke cijene goriva narušavaju ostvarene koristi, što pokazuje potrebu za izgradnjom otpornosti tako da se smanji ovisnost ribarske flote Unije o fosilnim gorivima i za očuvanjem ribljih stokova. Kako bi se pronašla rješenja za glavne probleme i povećala otpornost ribarstva u EU-u, Komisija je pokrenula sveobuhvatan i konstruktivan proces suradnje u okviru **paketa za ribarstvo i oceane**[1]. Iznimno je važno nastaviti taj angažman i dijalog.

Od veljače 2022. ruska vojna agresija na Ukrajinu na nekoliko je načina utjecala na ribarstvo u EU-u, osobito u Crnome moru. To je dovelo do poremećaja u ribolovnim aktivnostima i trgovinskim tokovima koji još uvijek traju te je utjecalo na pružanje znanstvenih savjeta i održavanje određenih pregovora na međunarodnoj razini. To pokazuje važnost jačanja otpornosti kako bi se zajamčila sigurnost opskrbe hranom u Europi, ostvarivanja ciljeva europskog zelenog plana[2] i poduzimanja daljnjih mjera u području inovacija i energetske tranzicije, kako je to istaknuto u paketu za ribarstvo i oceane.

2. NAPREDAK U POSTIZANJU ODRŽIVOG RIBARSTVA U EU-U

Održivo ribarstvo znači da se iz stoka ne lovi više ribe nego što se može obnoviti svake godine. Stok se lovi održivo na razini MSY-ja kad omjer stvarne ribolovne smrtnosti (F) i ribolovne smrtnosti na razini MSY-ja (F_{MSY}) iznosi 1 ili manje[3].

Zahvaljujući ulaganjima ribara i nacionalnih uprava te predanosti Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije odgovornom upravljanju ribarstvom, ribarstvo je postalo održivije te je sada u EU-u mnogo manje stokova prelovljeno.

Stokovi od interesa za EU 2003. bili su većinom znatno prelovljeni, a prosječna stopa ribolovne smrtnosti u **sjeveroistočnom Atlantiku** iznosila je 1,68 F_{MSY}-ja. Ta se stopa od tada smanjila i 2021. dosegnula svoju najnižu vrijednost od 0,76. U **Sredozemnom i Crnome**

---

1 COM(2023) 100 final, COM(2023) 101 final, COM(2023) 102 final i COM(2023) 103 final.

2 COM(2019) 640 final.

3 Za podrobnu analizu F_{MSY}-ja i stanja biomase ribljih stokova u svim morskim bazenima vidjeti odjeljak 1. priloženog radnog dokumenta službi Komisije.

moru prosječna stopa smrtnosti smanjila se s 2,06 F_{MSY}-ja u 2003. na 1,7 u 2020.[4] te se stanje poboljšalo i sad je dostupno više procjena stokova u odnosu na prethodnu godinu. Stopa ribolovne smrtnosti najviše se smanjila u istočnom Sredozemnom moru te potom u Crnome moru i zapadnom Sredozemnom moru. U središnjem Sredozemnom moru nije bilo velikih promjena.

Tamo gdje se stopa ribolovne smrtnosti smanjila povećava se biomasa ribljeg stoka[5]. To pomaže u poboljšanju ulova i profitabilnosti ribarstva te povećava učinkovitost ribarstva u pogledu emisija ugljika (u smislu kilograma ulovljene ribe po kilogramu emitiranog ugljika). Vrijednost dobrog upravljanja pokazuje primjer Biskajskog zaljeva, u kojem prvi put u okviru zajedničke ribarstvene politike[6] (ZRP) 2021. nije bilo prelovljenih stokova. Rast ribljih populacija u tom području bio je izuzetan te je brojnost ribe dosegnula više nego trostruku razinu u odnosu na stanje evidentirano 2003.

Iskrcajne deklaracije i prodajni listovi iznimni su važni za praćenje iskorištenosti kvota i prijavljivanje agregiranih podataka o ulovu. Točno izvješćivanje od presudne je važnosti jer se na tome temelje održivo ribarstvo i pouzdani znanstveni podaci. Međutim, postoje problemi s osiguravanjem ispravnog evidentiranja svih ulova i njihova uračunavanja u kvote, s obzirom na uočene nedostatke u načinima na koje države članice važu sve iskrcane proizvode ribarstva i točno ih evidentiraju u dokumentima o registriranju ulova. To je utvrđeno više puta u evaluacijama koje je Komisija provela u nekoliko morskih bazena prethodnih godina. Komisija je provela daljnja postupanja u slučajevima nepoštovanja pravila pokretanjem novog ciklusa evaluacija 2022. te pokretanjem postupaka zbog povrede prava u kojima se od država članica zahtijevalo da donesu mjere radi točnog evidentiranja njihovih ulova.

Sad se stokovi u sjeveroistočnom Atlantiku u prosjeku kreću unutar raspona koji je u skladu s ciljevima ZRP-a o stopi ribolovne smrtnosti. Iako je 2022. postignut dobar napredak u ostvarivanju ciljeva utvrđenih u okviru ZRP-a, potrebno je učiniti više, osobito u Sredozemnom i Crnome moru.

2.1. Ribolovne mogućnosti za 2023.

Ribolovne mogućnosti važan su korak za održivo upravljanje ribarstvom. U Atlantskom oceanu, Baltičkom moru i Skagerraku/Kattegatu ribolovne mogućnosti prvenstveno su definirane kao ograničenja ulova (koja su poznata kao ukupni dopušteni ulov (TAC)).

Bitno drukčije stanje okoliša u **Baltičkom moru i njegovim rijekama** i dalje utječe na riblje stokove i njihov razvoj. U **Baltičkom moru** danas postoje razni pritisci koji su doveli do degradacije bioraznolikosti, a uključuju visoko onečišćenje zbog unosa hranjivih tvari i

[4] Vrijednost za 2021. nije još dostupna jer su procjene Opće komisije za ribarstvo Sredozemlja (GFCM) provedene na temelju podataka koji obuhvaćaju razdoblje do 2020.

[5] (od 2003. povećala se općenito za 18 %, to jest za 39 % u sjeveroistočnom Atlantiku te za 6 % u Sredozemnom i Crnome moru).

[6] Uredba (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkoj ribarstvenoj politici.

kontinuirano visokih razina onečišćujućih tvari. To je djelomice posljedica neprovođenja zakonodavstva EU-a[7]. Četiri od deset ribolovnih stokova (zapadni stok haringe, dva stoka bakalara i stok lososa u glavnom bazenu) više nisu ciljani stokovi i smiju se iskrcavati samo kao usputni ulov. Preostali ciljani ribolovni stokovi druge su pelagične vrste (papalina i haringa u središnjem Baltičkom moru, Botničkom zaljevu i Riškom zaljevu) i iverak zlatopjeg, za koje su utvrđena ograničenja ulova u skladu s MSY-jem, te losos u Botničkom zaljevu i Finskom zaljevu, za koji su utvrđena ograničenja ulova u skladu s predostrožnim pristupom. Kako bi se bolesnim ribljim stokovima pomoglo da se oporave, u višegodišnjem planu za Baltičko more[8] predviđa se primjena svih instrumenata, tj. obustava ciljanog ribolova, utvrđivanje TAC-ova ispod najviših savjetovanih razina, zabrana ribolova na području mrijestilišta i ograničavanje rekreacijskog ribolova. Međutim, ako države članice u potpunosti ne primijene i ne provedu zakonodavstvo EU-a, ti instrumenti neće biti dostatni za omogućivanje oporavka svih ribljih stokova. U Ministarskoj izjavi *Naš Baltik* izražena je predanost potpunoj provedbi zakonodavstva EU-a te je od presudne važnosti da se to i učini[9].

Djelovanje radi prevladavanja problema povezanih s pritiscima na morske ekosustave, ribarstvo i akvakulturu koji proizlaze iz onečišćenja, eutrofikacije i klimatskih promjena započinje prikupljanjem doprinosa iz znanstvene zajednice. Znanost oblikovateljima politika omogućuje utemeljenih odluka i temeljitu primjenu ekosustavnog pristupa na upravljanje ribarstvom i akvakulturom, što je jedno od ključnih načela zajedničke ribarstvene politike.

U vodama **Skagerraka/Atlantika** postoje manji pritisci na riblje stokove te drukčiji uvjeti u okolišu. U tim morskim bazenima održivim upravljanjem koje obuhvaća 29 stokova ostvareni su pozitivni rezultati s velikim povećanjima TAC-ova za 2023. za glavne oblike gospodarskog ribolova.

Kad je riječ o stokovima koje EU dijeli s Ujedinjenom Kraljevinom, obje su strane dogovorile TAC-ove u roku utvrđenom Sporazumom o trgovini i suradnji[10] u skladu s MSY-jem za većinu stokova za koje su bili dostupni savjeti. Za sedam stokova (za koje je savjet bila nulta stopa ulova) strane su dogovorile određivanje niskog ograničenja ulova za šest stokova, koje obuhvaća samo usputni ulov kako bi se spriječilo ograničavanje mješovitog ribolova u skladu s Uredbom o ZRP-u[11]. Za jedan stok strane su dogovorile da će pratiti TAC, na temelju

---

7 To se ponajprije odnosi na Direktivu o nitratima, Direktivu o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda, Okvirnu direktivu o morskoj strategiji, Okvirnu direktivu u vodama, Direktivu o staništima, Direktivu o pticama, Okvirnu direktivu o otpadu, Direktivu o prostornom planiranju morskog područja, Direktivu o plastici za jednokratnu uporabu i Uredbu o zajedničkoj ribarstvenoj politici te integriranu pomorsku politiku i zajedničku poljoprivrednu politiku.

8 Uredba (EU) 2016/1139 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 2016. o utvrđivanju višegodišnjeg plana za stokove bakalara, haringe i papaline u Baltičkom moru i za ribarstvo koje iskorištava te stokove.

9 https://commission.europa.eu/system/files/2020-09/ministerial_declaration_our_baltic_conference.pdf

10 Sporazum o trgovini i suradnji između Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju, s jedne strane, i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske, s druge strane, ST/5198/2021/INIT (SL L 149, 30.4.2021., str. 10.–2539.).

11 Uvodna izjava 51. Uredbe Vijeća (EU) 2023/194 od 30. siječnja 2023. o utvrđivanju ribolovnih mogućnosti za 2023. za određene riblje stokove koje se primjenjuju u vodama Unije te, za ribarska plovila Unije, u određenim vodama izvan Unije, kao i o utvrđivanju takvih ribolovnih mogućnosti za 2023. i 2024. za određene dubokomorske riblje stokove.

savjeta Međunarodnog vijeća za istraživanje mora (ICES) o razini TAC-a[12]. Razgovori vođeni između tih dviju strana u okviru Posebnog odbora za ribarstvo bili su ključni za pojednostavnjenje godišnjih savjetovanja i postizanje pravodobnog i zadovoljavajućeg dogovora[13].

Kad je riječ o **stokovima koje EU dijeli s Norveškom i Ujedinjenom Kraljevinom**, te tri strane dogovorile su se da će TAC-ove utvrditi u skladu sa savjetom o MSY-ju. Radi daljnjeg oporavka bakalara u Sjevernom moru produljile su primjenu korektivnih mjera te utvrdile TAC-ove za dva stoka ispod razine iz znanstvenih savjeta jer ta dva stoka dolaze u dodir s bakalarom u mješovitom ribolovu. TAC-ovi za haringu u Sjevernom moru utvrđeni su u skladu sa znanstvenim savjetima te su se strane dogovorile da će nastaviti primjenjivati ograničenja ulova kako bi se ublažile posljedice na iscrpljeni stok haringe u zapadnom Baltiku. Strane su se dogovorile da će 2023. revidirati postojeći model upravljanja i pristup za utvrđivanje TAC-a za haringu u Sjevernom moru[14]. Jedini **stok koji se bilateralno dijeli s Norveškom**, a za koji postoji procjena, određen je na razini MSY-ja[15]. U tom kontekstu, odstupanje od postojećih dogovora o raspodjeli stokova pod zajedničkim upravljanjem moglo bi negativno utjecati na njihovo stanje i ugroziti cilj utvrđivanja TAC-ova na razinama MSY-ja.

Kad je riječ o **široko rasprostranjenim stokovima[16]** skuše, ugotice pučinke i atlantsko-skandinavske haringe, obalne države[17] dogovorile su se da će ukupne TAC-ove utvrditi na razini MSY-ja. Međutim, zbog nepostojanja dogovora o raspodjeli zbroj kvota obalnih država i dalje premašuje ukupne dogovorene TAC-ove. EU je primijenio odgovoran pristup tako što nije jednostrano povećao kvote u odnosu na posljednje dogovorene udjele u raspodjeli, no taj pristup nisu slijedile sve obalne države. To stanje već dovodi do pritiska na održivost tih stokova. Komisija vodi aktivne razgovore s drugim obalnim državama radi sklapanja novih dogovora o raspodjeli u okviru održivog upravljanja stokovima.

Sredozemno i Crno more područja su mješovitog ribolova, pri čemu se mnogi stokovi dijele s trećim zemljama. Stopa ribolovne smrtnosti približila se održivoj razini za neke stokove (njih sedam dostiglo je 2020. razinu F_{MSY}-ja) no mnogi se stokovi i dalje love iznad održivih razina. Mora se nastaviti raditi na smanjenju ribolovnog napora i ostvarivanju cilja MSY-ja, u

---

12 Pisani zapisnik sa savjetovanja o ribarstvu između Ujedinjene Kraljevine i Europske unije za 2023.: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2022-12/2023-eu-uk-fisheries-consultations_en.pdf.

13 Za zapisnike sa sastanaka Posebnog odbora za ribarstvo vidjeti: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement/meetings-eu-uk-partnership-council-and-specialised-committees-under-trade-and-cooperation-agreement/specialised-committee-fisheries_en.

14 Zapisnik sa savjetovanja o ribarstvu među Europskom unijom, Norveškom i Ujedinjenom Kraljevinom za 2023.: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2022-12/2023-eu-no-uk-fisheries-consultations_en.pdf.

15 Zapisnik o zaključenju savjetovanja o ribarstvu između Norveške i Europske unije o regulaciji ribolova u Skagerraku i Kattegatu za 2023.: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2023-03/2023-eu-norway-skagerrak-fisheries-consultations_en.pdf.

16 https://www.ices.dk/community/groups/pages/wgwide.aspx Radna skupina za široko rasprostranjene stokove (WGWIDE) prikuplja i analizira podatke o velikim stokovima pelagičnih vrsta te o drugim široko rasprostranjenim i vrlo migratornim vrstama.

17 Obalne države u sjeveroistočnom Atlantiku za relevantne stokove su Europska unija, Ujedinjena Kraljevina, Norveška, Island, Farski Otoci, Grenland i Ruska Federacija.

prvom redu primjenom višegodišnjeg plana za **zapadno Sredozemno more**[18] i strategije do 2030. Opće komisije za ribarstvo Sredozemlja (GFCM)[19]. Ribolovne mogućnosti za 2023. u skladu su s opsežnim skupom mjera donesenih 2022.

Kako bi se ostvario cilj MSY-ja do 2025. u okviru višegodišnjeg plana za **zapadno Sredozemno more**, za ribolovne mogućnosti[20] primjenjuje se integrirani pristup, koji se temelji na instrumentima za upravljanje i razvoju mehanizma naknada kojim se potiče primjena selektivnijih alata i područja zabrane ribolova. Države članice potiču se na daljnje provođenje mjera u okviru tog mehanizma. Vijeće je odredilo i maksimalna ograničenja ulova za dubinske kozice koje su najviše prelovljene i zadržalo gornje granice ribolovnog napora za plovila s parangalima.

Intenzivan rad u okviru **GFCM-a**, koji EU podržava svojim dosljednim stajalištima u regionalnim organizacijama za upravljanje ribarstvom, doveo je do donošenja bitnih odluka. Prije svega, doveo je do donošenja pet višegodišnjih planova upravljanja koji se temelje na načelima zajedničke ribarstvene politike. To je dovelo do uvođenja maksimalnih ograničenja ulova za dubinske kozice u Jonskom moru, Levantskom moru i Sicilijanskom prolazu (uključujući dogovore za oslića) i maksimalne razine ulova za rumenca okana u Alboranskom moru. GFCM-ov dugoročni plan upravljanja za male pelagične vrste u Jadranskom moru dogovoren je kako bi se osigurali visok dugoročni prinos u skladu s MSY-jem, niža ograničenja ulova za 2023. za inćune i srdele te zamrzavanje kapaciteta za pelagijske koćarice i plivaričare. GFCM je nastavio primjenjivati i višegodišnji plan za pridnene stokove u Jadranskom moru, kojim se određuje ograničenje maksimalnog ribolovnog napora za pridnene koćarice i koćarice s gredom kako bi se do 2026. postigao cilj MSY-ja za sve ključne stokove. Odredio je ograničenja izlova za crvenog koralja i gornju granicu ribolovnog napora za lampugu u međunarodnim vodama Sredozemnog mora. Za Crno more utvrđeni su TAC za romba kvrgaša u okviru plana GFCM-a i autonomna kvota Unije za papalinu.

EU je postigao dogovor i o ambicioznim mjerama za **morski ribolov jegulje**[21], što uključuje produljenje razdoblja zabrane ribolova u moru s tri mjeseca na šest mjeseci kako bi se ono podudaralo s migracijom juvenilne jegulje i kretanjem odrasle jegulje između mora i rijeka. Provedba tih mjera pojačano će se pratiti tijekom 2023. Komisija će pomno pratiti napredak u provedbi mjera iz zajedničke deklaracije o jačanju oporavka jegulje, koju su potpisale Komisija i neke države članice.

3. STANJE FLOTE UNIJE

Države članice moraju držati flote na razini ispod nacionalnih gornjih granica za kapacitet plovila (bruto tonaža) i snagu motora (kW). Moraju smanjiti kapacitet flota koje nisu

[18] Uredba (EU) 2019/1022 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o uspostavi višegodišnjeg plana za ribarstvo koje iskorištava pridnene stokove u zapadnom Sredozemnome moru i izmjeni Uredbe (EU) br. 508/2014.

[19] Strategija GFCM-a do 2030. za održivo ribarstvo i akvakulturu u Sredozemnom i Crnome moru: https://www.fao.org/documents/card/en/c/cb7562en.

[20] Uredba Vijeća (EU) 2023/195 od 30. siječnja 2023. o utvrđivanju ribolovnih mogućnosti za 2023. za određene riblje stokove i skupine ribljih stokova koje se primjenjuju u Sredozemnom i Crnome moru.

[21] Članak 13. Uredbe (EU) 2023/195.

uravnotežene sastavljanjem godišnjih izvješća o biološkoj i gospodarskoj održivosti flota. Ako postoje dokazi o neravnoteži, moraju iznijeti akcijske planove za uspostavu ravnoteže unutar jasnog vremenskog okvira. Kapacitet povučen korištenjem javne pomoći ne smije se nadomjestiti.

Od 2022. broj plovila, bruto tonaža i snaga motora smanjili su se za 0,3 %, 0,7 % odnosno 0,5 %. Stoga je u prosincu 2022. registrirana flota EU-a[22] obuhvaćala 72 472 plovila s bruto tonažom od 1 321 454 i snagom motora od 5 264 658 kW.

Države članice u svojim izvješćima iz 2022. navode da su veličine njihovih flota ispod gornjih granica i da ispunjavaju zahtjeve iz članka 22. Uredbe o ZRP-u. Međutim, i dalje postoje sumnje u točnost i pouzdanost podataka na kojima se temelje nacionalna izvješća i postojanje ili točnost akcijskih planova država članica. U Komunikaciji o ZRP-u[23] Komisija poziva države članice da transparentnije i fleksibilnije upravljaju svojim ribolovnim kapacitetom te da olakšaju moguću preraspodjelu neiskorištenog kapaciteta za strukturna ulaganja na plovilima.

4. SOCIOEKONOMSKI REZULTATI

Energija je jedna od najvećih troškovnih stavki za ribarsku flotu EU-a. Cijene goriva dosegle su vrhunac,[24] što je imalo velike posljedice na socioekonomske rezultate ribarske flote EU-a 2022. Te su posljedice uslijedile nakon što su pozitivna kretanja gospodarskih rezultata prekinuta, prvo zbog izbijanja bolesti COVID-19 u 2020., a potom i zbog poremećaja na tržištu uzrokovanog ruskom vojnom agresijom na Ukrajinu. Procjenjuje se da za cijelu ribarsku flotu EU-a povećanje cijene goriva za 0,1 EUR dovodi do smanjenja godišnje bruto dobiti za 185 milijuna EUR (ili 16 % godišnje bruto dobiti za 2020.). U nekoliko segmenata flote koji upotrebljavaju alate s velikom potrošnjom goriva troškovi za energiju mogu činiti i do polovine ukupne vrijednosti iskrcaja.

Slijedom toga, ribarska flota EU-a ukupno je ostvarila gubitak, i to prvi put od 2008. Međutim, nakon što su cijene goriva dosegnule svoju najvišu razinu od 1,2 EUR po litri u ljetu 2022., postupno su se smanjile na 0,8–0,9 EUR po litri u prvom tromjesečju 2023. Očekuje se da, po trenutačnim cijenama goriva, ribarska flota EU-a može 2023. ostvariti bruto dodanu vrijednost od približno 2,5 milijardi EUR, bruto dobit od gotovo 300 milijuna EUR, pokriti svoje operativne troškove te održati radna mjesta i plaće za 125 000 ribara. To je znatno poboljšanje u odnosu na 2022. kad većina ribarskih flota EU-a nije mogla pokriti svoje operativne troškove. Međutim, trenutačne cijene goriva, koje su i dalje 70 % više u odnosu na cijene iz 2021., dovele bi u prosjeku do vrlo male ili nikakve dobiti za 2023.

Učinak tih rezultata nije ravnomjerno raspoređen među svim segmentima flote. Općenito govoreći, segmenti flote koji ovise o održivo iskorištavanim stokovima i koji su povećali svoju energetsku učinkovitost (ili smanjili potrošnju goriva) obično ostvaruju bolje rezultate i

[22] Uključujući flotu aktivnu u najudaljenijim regijama.
[23] COM(2023) 103 final.
[24] Te su cijene 2022. bile više nego dvostruko veće u odnosu na prosječne cijene 2021.

isplaćuju više plaće svojim posadama unatoč trenutačnim nepovoljnim gospodarskim uvjetima. To pokazuje **važne socioekonomske koristi u području očuvanja stokova i energetske učinkovitosti koje su ostvarile ribarske flote EU-a**.

Očekuje se da će ribarska flota EU-a 2023. pokriti svoje operativne troškove i održati postojeći broj radnih mjesta, ali će i dalje biti financijski osjetljiva. Ta osjetljivost posljedica je visoke razine potrošnje energije i ovisnosti o fosilnim gorivima. U inicijativi za energetsku tranziciju[25] predlaže se nekoliko mjera za pomoć tom sektoru da ubrza svoju energetsku tranziciju i ostvari cilj klimatske neutralnosti do 2050. To uključuje davanje smjernica državama članicama o tome kako najbolje iskoristiti financijska sredstva dostupna u okviru Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu[26] (EFPRA) za potporu u ostvarivanju energetske tranzicije.

Kako bi se ublažile neposredne posljedice za EU koje su nastale 2022. zbog ruske vojne agresije na Ukrajinu, Komisija je iste godine poduzela brze mjere kako bi aktivirala sredstva iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo[27] (EFPR) i EFPRA-e radi provedbe mjera potpore u kriznim situacijama[28]. Kad je riječ o EFPR-u, 14 država članica ostvarilo je napredak u izmjenama svojih operativnih programa radi aktiviranja te potpore. Ta se potpora može kombinirati s drugim paketima mjera za krizne situacije, a to je ponajprije privremeni okvir za mjere državne potpore u kriznim situacijama[29], u okviru kojeg su poduzećima u sektoru ribarstva i akvakulture do kraja 2023. dostupna sredstva u iznosu do 300 000 EUR.

5. OBVEZA ISKRCAVANJA

Zahvaljujući istraživačkim projektima i suradnji među svim dionicima stečene su važne spoznaje o upravljanju odbačenim ulovom u okviru pravila o obvezi iskrcavanja i spoznaje o suradnji s dionicima. Time se povećalo znanje o instrumentima (za ublažavanje), stanju ulova u raznim vrstama ribolova i raznim morskim bazenima te o načinu izbjegavanja neželjenog ulova upotrebom selektivnijih ribolovnih alata ili tehnika, poduzimanjem prostorno ili vremenski specifičnih mjera ili zabranama ribolova u stvarnom vremenu.

U okviru **EFPR-a i EFPRA-e** (koji nude visoku stopu javne pomoći) pruža se potpora za provedbu obveze iskrcavanja. Na kraju 2022.[30] države članice odabrale su 5 160 operacija s ukupnim sredstvima EFPR-a u iznosu od 180,7 milijuna EUR za obvezu iskrcavanja (u odnosu na 4 762 operacije i 169,2 milijuna EUR u prethodnoj godini). Većinom operacija

[25] Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o energetskoj tranziciji sektora ribarstva i akvakulture EU-a, COM(2023) 100 final.
[26] Uredba (EU) 2021/1139.
[27] Uredba (EU) br. 508/2014.
[28] Uredba (EU) 2022/1278 i Provedbena odluka Komisije (EU) 2022/500.
[29] Komunikacija Komisije – Privremeni okvir za mjere državne potpore u kriznim situacijama za potporu gospodarstvu nakon ruske agresije na Ukrajinu, 2022/C 131 I/01.
[30] Izvješće o provedbi EFPR-a za 2022., publikacija Glavne uprave za pomorstvo i ribarstvo (u pripremi).

nastojalo se povećati dodanu vrijednost ili kvalitetu neželjenog ulova[31], smanjiti učinak ribolova na morski okoliš i eliminirati odbačeni ulov[32].

Unatoč tomu, mjere država članica za praćenje i provedbu obveze iskrcavanja i dalje su nedostatne. Glavni rizici povezani s obvezom iskrcavanja, kao što su nezakonit i nedokumentiran odbačeni ulov tijekom ribolova na moru, nisu u dostatnoj mjeri ublaženi. Potrebno je sprečavati postojeće poticaje na nepoštovanje pravila i odvraćati od njih[33] mjerama praćenja i provedbe. U Uredbi o ZRP-u uzimaju se u obzir poteškoće u provedbi obveze iskrcavanja u mješovitom ribolovu, u kojem je prisutno više od jedne vrste, u kojem postoji vjerojatnost da će različite vrste biti uhvaćene u istoj ribolovnoj operaciji i u kojem su na raspolaganju instrumenti kao što je razmjena kvota.

Države članice trenutačno uglavnom primjenjuju tradicionalne tehnike praćenja[34], koje su nedostatne[35]. Parlament i Vijeće nedavno su na temelju prijedloga Komisije postigli dogovor o revidiranom sustavu kontrole ribarstva, ponajprije kako bi se uvela obvezna primjena alata za daljinsko elektroničko praćenje. Europska agencija za kontrolu ribarstva (EFCA) pomaže državama članicama u izradi operativnih planova daljinskog elektroničkog praćenja za pilot-projekte na regionalnoj i nacionalnoj razini te kako bi se utvrdile najbolje moguće strategije za praćenje pridržavanja pravila.

Slabim poštovanjem pravila, nedokumentiranim odbacivanjem ulova i pogrešnim prijavljivanjem ulova narušavaju se točnost podataka o ulovu (iskrcani, neželjeni i odbačeni ulov) i točnost izvješćivanja, na kojima se temelji kvaliteta znanstvenih savjeta. Države članice i Komisija 2023. surađuju sa Znanstvenim, tehničkim i gospodarskim odborom za ribarstvo (STECF) u preispitivanju izuzeća od obveze iskrcavanja radi poboljšanja podataka. Komisija je preko Europske izvršne agencije za klimu, infrastrukturu i okoliš (CINEA) provela studiju[36] o praćenju provedbe obveze iskrcavanja za ribarstvo država članica u Baltičkom moru, Sjevernom moru i zapadnim vodama Atlantika. Iznimno je važno poboljšati praćenje i provedbu kako bi se zajamčila točnost podataka o ulovu jer znanstvenici podatke prijavljene u očevidnicima i prikupljene na temelju okvira za prikupljanje podataka[37] koriste

---

31 Članak 42. Uredbe o EFPR-u.

32 Članci 38. i 39. Uredbe o EFPR-u.

33 To uključuje nezakonito i nedokumentirano odbacivanje ulova radi izbjegavanja situacija „uskog grla”, ostvarivanja što veće dobiti („povećanje vrijednosti ulova”) te smanjenja troškova rukovanja ulovom niske vrijednosti i njegova skladištenja.

34 Primjerice inspekcijski pregledi na moru, inspekcijski pregledi pri iskrcavanju, analiza podataka i nadzor iz zraka.

35 Nekoliko država članica pristalo je sudjelovati u pilot-projektu za daljinsko elektroničko praćenje kojim koordinira EFCA kako bi se utvrdila najbolja praksa u području kontrola daljinskim elektroničkim praćenjem (u projektu sudjeluje jedno ili dva plovila po državi članici). Danska koristi daljinsko elektroničko praćenje za flotu koja lovi škampe u Kattegatu, a Nizozemska provodi program potpuno dokumentiranog ribolova na nekoliko plovila u Sjevernom moru. Nijedan od tih projekata ne koristi se za potrebe kontrole i provedbe.

36 https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/89868cc6-015f-11ec-8f47-01aa75ed71a1

37 Uredba (EU) 2017/1004.

kao osnovu za znanstvene savjete. Kako je istaknuto u Komunikaciji o ZRP-u[38], točnost podataka od ključne je važnosti za evaluacije koje pomažu Komisiji pri odlučivanju o tome treba li određene mjere EU-a nastaviti ili prilagoditi.

6. GLAVNE PORUKE I SMJERNICE ZA PRIJEDLOGE O RIBOLOVNIM MOGUĆNOSTIMA ZA 2024.

6.1. Ključne faze u utvrđivanju budućih ribolovnih mogućnosti

Komisija će svoje prijedloge o ribolovnim mogućnostima za 2024. temeljiti na znanstvenim savjetima koje su izdali ICES i STECF, što uključuje razmatranja o ekosustavima, na odlukama donesenima tijekom međunarodnih pregovora s trećim zemljama, na odlukama koje 2023. donesu regionalne organizacije za upravljanje ribarstvom i na socioekonomskoj analizi.

Komisija će svojim početnim prijedlozima obuhvatiti što veći broj stokova, uzimajući u obzir potrebno pravodobno dostavljanje znanstvenih savjeta.

Komisija poziva države članice i dionike da razmotre znanstvene savjete čim oni postanu javno dostupni. Osim toga, dionici mogu davati preporuke preko savjetodavnih vijeća, nacionalnih tijela i samostalno.

Komisija će provesti razna savjetovanja s Ujedinjenom Kraljevinom, Norveškom i drugim obalnim državama, počevši od listopada, te će ih nastojati završiti na vrijeme kako bi rezultate tih savjetovanja mogla iznijeti na sjednici Vijeća u prosincu.

Komisija će, osim utvrđivanja ribolovnih mogućnosti, tijekom cijele godine nastojati postići napredak u dogovorima o raspodjeli široko rasprostranjenih stokova s trećim zemljama s kojima ti dogovori ne postoje kako bi se zajamčilo održivo iskorištavanje zajedničkih stokova.

6.2. Utvrđivanje ribolovnih mogućnosti po morskim bazenima

Za stokove u **Baltičkom moru, Skagerraku/Kattegatu i Atlantskom oceanu** kojima upravlja samo EU Komisija će predložiti kvote u skladu s MSY-jem kad savjeti o tome postanu dostupni. Ako se u planovima upravljanja omogućuje fleksibilnost pri određivanju ograničenja ulova, Komisija može predložiti primjenu gornjeg raspona MSY-ja za zdrave stokove, pod uvjetom da se u znanstvenim savjetima to smatra potrebnim radi ostvarivanja ciljeva iz višegodišnjih planova, naročito za mješoviti ribolov. Za stokove za koje prema znanstvenim savjetima ne bi smjelo biti ulova ili u kojima se biomasa toliko smanjila da su ispod sigurnog ograničenja Komisija će predložiti korektivne mjere za obnovu stoka kako je navedeno u svakom pojedinom višegodišnjem planu. Te mjere bit će ponajprije usmjerene na dobivanje potpune znanstvene evaluacije MSY-ja za druge ključne stokove u što kraćem roku.

Za obvezu iskrcavanja, izuzeća *de minimis* ili izuzeća na temelju visoke stope preživljavanja oduzet će se prema potrebi od savjeta ICES-a. Komisija će ocijeniti i napredak država članica

[38] Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću – Zajednička ribarstvena politika danas i sutra: Pakt za ribarstvo za održivo, inovativno, na znanosti utemeljeno i uključivo upravljanje ribarstvom, COM(2023) 103 final.

u provedbi postojećih mjera za smanjenje usputnog ulovakoje prate TAC-ove namijenjene isključivo za neizbježan usputni ulov, a koji su doneseni radi otklanjanja potencijalnih situacija uskog grla.

Komisija se, gdje je to moguće, planira prebaciti na sustav višegodišnjih TAC-ova namijenjenih isključivo za stokove EU-a. To će povećati učinkovitost i predvidljivost za ribarska poduzeća u EU-u u pogledu stokova odabranih uz blisko savjetovanje s državama članicama, dionicima i ICES-om. Od država članica traži se da navedu popis prioritetnih stokova za koje preporučuju dvogodišnje TAC-ove. Nakon ocjene Komisija će zatražiti od ICES-a da procijeni utvrđene stokove:

(i) u odnosu na kriterije za višegodišnje savjete ICES-a;
(ii) s obzirom na izvedivost višegodišnjih savjeta; i
(iii) s obzirom na moguće posljedice tih višegodišnjih savjeta.

Kad je riječ o zajedničkim stokovima kojima EU upravlja zajedno s **Ujedinjenom Kraljevinom, Norveškom i drugim obalnim državama**, EU će svoje stajalište i dalje temeljiti na najboljem raspoloživom znanstvenom savjetu, radi određivanja ribolovnih mogućnosti u skladu s MSY-jem. EU će provoditi daljnja postupanja na temelju zajedničkih obveza EU-a i Ujedinjene Kraljevine u Posebnom odboru za ribarstvo, radi ostvarivanja održivog ribarstva i upravljanja zajedničkim stokovima. Provodit će daljnja postupanja i na temelju sličnih obveza u trilateralnom okviru (EU, Ujedinjena Kraljevina i Norveška) te će nastojati postići održive i sveobuhvatne dogovore o raspodjeli stokova s obalnim državama. Te aktivnosti dio su vanjske dimenzije zajedničke ribarstvene politike i obuhvaćaju približno 70 % svih TAC-ova utvrđenih u sjeveroistočnom Atlantiku. Komisija će nastojati poboljšati suradnju i radnu atmosferu u okviru tih savjetovanja.

Kad je riječ o **Sredozemnom i Crnome moru**, prijeko je potrebno da države članice i dalje nastoje ostvariti ciljeve iz višegodišnjeg plana za zapadno Sredozemno more i ciljeve GFCM-a u okviru njegove strategije do 2030. Komisija potiče države članice da provedu prateće mjere u okviru programâ EFPRA-e. Budući da je ovo zadnja godina prijelaznog razdoblja višegodišnjeg plana, prijedlog ribolovnih mogućnosti bit će usmjeren na potpunu provedbu kako bi se MSY ostvario najkasnije do 1. siječnja 2025. za sve stokove, primjenom holističkog pristupa. U prvom bi redu trebao uključivati dostupne instrumente za upravljanje i mehanizam naknada radi poboljšanja selektivnosti alata i područja zabrane ribolova. STECF svake godine evaluira provedbu višegodišnjeg plana. Uz to, Komisija je započela s radom na svakom pojedinom aspektu održivosti te u srpnju 2024. namjerava objaviti izvješće o rezultatima i učinku plana na predmetne stokove i ribarstvo.

Upravljanje zajedničkim stokovima potrebno je i kako bi se zajamčila održivost u međunarodnim vodama te osigurali jednaki uvjeti u Sredozemnom i Crnome moru. Stoga će prijedlog za ribolovne mogućnosti 2024. obuhvaćati mjere koje proizlaze iz mjera GFCM-a koje su već na snazi i dodatne mjere koje se trebaju donijeti na godišnjem zasjedanju GFCM-a u studenome. Za crnomorske vrste Komisija će predložiti TAC-ove i kvote za romba kvrgaša, u skladu s mjerama koje se trebaju donijeti na godišnjem zasjedanju, te za papalinu.

Napredak ostvaren u Sredozemnom i Crnome moru mora se nastaviti i ubrzati na konferenciji GFCM-a na visokoj razini koja će se održati u Malti 3. i 4. listopada 2023. Sve države članice moraju nastaviti raditi na ostvarivanju održivosti stokova jer se na tome temelji otpornost sektora ribarstva i zaštita ekosustava u tim morskim bazenima.

S obzirom na potrebu da se poboljša zaštita **jegulje** Komisija poziva države članice da, osim pomnog praćenja provedbe ribolovnih mogućnosti za 2023. i ocjene mjera za 2024. za morske vode, poboljšaju svoje planove upravljanja jeguljom u okviru Uredbe o jegulji, u skladu sa svojim obvezama zaštite okoliša[39]. Važno je pojačati mjere u unutarnjim vodama kako bi se stvorili jednaki uvjeti jer je stopa smrtnosti jegulje u unutarnjim vodama znatna i potrebne su hitne korektivne mjere. GFCM trenutačno radi na budućim dugoročnim planovima upravljanja, ponajprije za jegulju i lampugu za koje postojeće mjere prestaju 2023.

7. ZAKLJUČAK

Održivost ribarstva u EU-u poboljšala se 2022. Međutim, stanje u Baltičkom moru i dalje je problematično. Tamo su neki prethodno važni komercijalni stokovi u padu zbog raznih pritisaka. Klimatske promjene utječu na ljudske aktivnosti, intenzitet pritisaka i određene aspekte stanja te na odnose među tim čimbenicima. Potrebne su odlučnije mjere i veća predanost kako bi se riješili problemi povezani sa stanjem u Sredozemnom i Crnome moru.

Komisijinim prijedlozima o ribolovnim mogućnostima za 2024. nastojat će se omogućiti oporavak stokova i konsolidacija ribljih stokova koji su dosegnuli održive razine, čime će povećati otpornost ribara. Važno je da države članice nastave s daljnjom provedbom zakonodavstva EU-a i da Komisija nastavi raditi na mjerama za otklanjanje ostalih pritisaka na riblje stokove. EU poduzima mjere protiv onečišćenja mora nizom zakonodavnih inicijativa i inicijativa politike u širem okviru akcijskog plana za postizanje nulte stope onečišćenja[40].

Kako je navedeno u paketu za ribarstvo i oceane, sad nam je potrebno veće zalaganje kako bismo svoja morska područja i europsko ribarstvo učinili prikladnima za budućnost. Uspješan sektor ribarstva od ključne je važnosti za očuvanje europskih obalnih zajednica i za upravljanje tranzicijom na održivije prehrambene sustave.

Komisija poziva države članice, savjetodavna vijeća, dionike i javnost da do 31. kolovoza 2023. dostave povratne informacije o ovoj Komunikaciji.

---

[39] COM(2023) 102 final.

[40] Te mjere uključuju utvrđivanje ograničenja za morski otpad, podvodnu buku, hranjive tvari i onečišćujuće tvari u skladu s Okvirnom direktivom o pomorskoj strategiji te provedbene mjere za njihovo postizanje. COM(2021) 400 final.

PLANIRANI PROGRAM RADA[41]

Kad	**Što**
svibanj–studeni 2023.	ICES-ovi znanstveni savjeti
lipanj–kraj kolovoza 2023.	Javno savjetovanje o Komunikaciji
kraj kolovoza 2023.	Donošenje prijedloga Komisije o ribolovnim mogućnostima u Baltičkom moru
listopad–prosinac 2023.	Godišnja savjetovanja o ribolovnim mogućnostima s Ujedinjenom Kraljevinom, s Ujedinjenom Kraljevinom i Norveškom te s Norveškom
sredina rujna 2023.	Donošenje prijedloga Komisije o ribolovnim mogućnostima u Sredozemnom i Crnome moru
listopad 2023.	Sastanak Vijeća o ribolovnim mogućnostima za Baltičko more Savjetovanja s obalnim državama o široko rasprostranjenim stokovima u sjeveroistočnom Atlantiku
kraj listopada 2023.	Donošenje prijedloga Komisije o ribolovnim mogućnostima u Atlantiku/Sjevernom moru
7.– 11. studenoga 2023.	Godišnje zasjedanje GFCM-a
1. prosinca 2023.	STECF-ova procjena stokova i savjeti o upravljanju
prosinac 2023.	Sastanak Vijeća o ribolovnim mogućnostima u Atlantiku/Sjevernom moru Sastanak Vijeća o ribolovnim mogućnostima u Sredozemnom i Crnome moru

[41] Za stokove u vodama EU-a i određenim vodama izvan EU-a kojima se upravlja u okviru regionalnih organizacija za upravljanje ribarstvom ribolovne mogućnosti utvrđuju se nakon godišnjeg sastanka regionalnih organizacija za upravljanje ribarstvom, i to revidiranjem uredbe Vijeća o utvrđivanju ribolovnih mogućnosti.